

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ
του DENIS SZABO, Προέδρου της Διεθνούς
Εταιρίας γαλλοφώνων εγκληματολόγων

με την ευκαιρία της επίδοσης του βραβείου
BEAUMONT TOCQUEVILLE

στην Καθηγήτρια
Αλίκη ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ

Βουκουρέστι, Παρασκευή 5 Ιουνίου 1992

Μέλη του Jury:

1.	P.H. Bolle	Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Neuchâtel
2.	F. Boulan	Κοσμήτορας Νομικής του Πανεπιστημίου Aix-Μασσαλίας
3.	G. Picca	Γεν. Εισαγγελέας του Γαλλικού Ακυρωτικού, Γενικός Γραμματέας της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας
4.	D. Szabo	Καθηγητής του Πανεπιστημίου του Montréal, Πρόεδρος της Διεθνούς Εταιρίας Εγκληματολογίας
5.	J. Verhaegen	Καθηγητής του Πανεπιστημίου της Louvain

Προσφώνηση

Για να κάμεις το εγκώμιο της Αλίκης ΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ-ΜΑΡΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ απαιτείται να προστρέξεις στα μέσα τόσο του πνεύματος όσο και της καρδιάς, διότι λίγα πρόσωπα της γενιάς της συνέβαλαν σε τέτοιο βαθμό συγχρόνως στην επιστήμη και στο σύγχρονο πολιτισμό όσο αυτή η Ελληνίδα μεγάλη κυρία, ομότιμη καθηγήτρια και τ. πρύτανις του Παντείου Πανεπιστημίου και Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

Γεννημένη στο νησί της Κέρκυρας με τις μαγευτικές ομορφιές, μετά από τις σπουδές στη Νομική Σχολή Αθηνών υποστήριξε τη διδακτορική διατριβή της κατά τρόπο λαμπρό στη Νομική Σχολή της Γενεύης το 1973. Το θέμα της ήταν κατ' εξοχήν εγκληματολογικό γιατί ερευνά τα κίνητρα του εγκλήματος. Πράγματι η ειδίκευσή της στο ποινικό δίκαιο και την εγκληματολογία στο Πανεπιστήμιο της Ρώμης, από το 1952 ως το 1954, την ευαισθητοποίησε στον πιο κοινωνικό από του κλάδους του δικαίου, στο ποινικό δίκαιο. Το 1975 δημοσιεύει το σημαντικό έργο της που αφιερώνει στη «μεταχείριση των ψυχικά ανώμαλων εγκληματιών».

Η επαγγελματική ζωή της Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, είναι εγκατεσπαρμένη με νεωτερισμούς θεσμικούς και θεωρητικούς. Αναλαμβάνοντας τη διδασκαλία της Εγκληματολογίας στο διακεκριμένο Πάντειο Πανεπιστήμιο, τοποθετεί αυτή την επιστήμη δικαιωματικά στις κοινωνικές επιστήμες. Τακτικός καθηγητής από το 1976, Πρύτανις δυο φορές κατά τις ταραχώδεις περιόδους 1979-1980 και 1983-1984, αυτή μόνη μπορούσε να διαθέσει το αναγκαίο κύρος για να επιβάλει την επιστήμη μας ως μεταπτυχιακή ειδικότητα. Η θεσμοθέτηση αυτή της εγκληματολογικής διδασκαλίας, απαραίτητη για τη στερέωση αυτής της επιστήμης, που γεννήθηκε στη σκιά των νομικών και ιατρικών επιστημών και συχνά συνθλίβεται κάτω από το βάρος αυτής της βαρειάς γειτνίασης, κατακτήθηκε οριστικά υπό τη δυναμική ώθησή της. Αποτελεί μια μεγάλη πρωτιά για την Ελλάδα και μια αξιοσημείωτη νίκη για την εγκληματολογία, όπως εφαρμόζεται γύρω από την Μεσόγειο, τόσο παραδοσιακή ακόμα.

Στα πολυάριθμα εγκληματολογικά δημοσιεύματά της, που εμφανίζονται ελληνικά, γαλλικά, αγγλικά ή γερμανικά, γλώσσες που ευχερώς μιλάει η βραβευθείσα, ασχολείται με τα προβλήματα της ποινής, ιδιαίτερα της θανατικής, τα οποία συνδέει στενά με τη σωφρονιστική μεταρρύθμιση στη χώρα της. Το ενδιαφέρον της για τη θέση της γυναίκας είναι σταθερό. Μάρτυρα γι' αυτό αποτελεί το αξιόλογο έργο της, στα αγγλικά, το αφιερωμένο στη γυναικεία εγκληματικότητα. Παρουσίασε σ' αυτό μια πρωτότυπη ανάλυση της γυναικείας εγκληματικότητας στη σύγχρονη κοινωνία.

Το δεύτερο τμήμα του έργου της, εξίσου σημαντικό σε όγκο και σημασία με το εγκληματολογικό, είναι αυτό που αφορά τα δικαιώματα του ανθρώπου, γιατί ολόκληρο το έργο της Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, παρ' όλο που χαρακτηρίζεται από απόλυτη επιστημονική αυστηρότητα, είναι υποταγμένο σε μια τέτοια ηθική απαίτηση. Στο ευρύ πεδίο του αγώνα για την επικράτηση αυτών των απαράγραπτων δικαιωμάτων η Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου ασχολείται κατά προτίμηση με τρεις ειδικές κατηγορίες. Δεν θα εκπλαγούμε ότι μία απ' αυτές περιλαμβάνει τους εγκληματίες και τα θύματά τους: είναι ένας σταυρός που ιδιαίτερα δύσκολα σηκώνεται στις σύγχρονες κοινωνίες, αλλά είναι τιμή για τους εγκληματολόγους να αφοσιώνονται σ' αυτόν. Η τρίτη και η τέταρτη κατηγορία αφορούν τις γυναίκες και τα παιδιά που στην εποχή μας είναι ιδιαίτερα εκτεθειμένα σε κακομεταχείριση. Σε μεγάλο αριθμό δημοσιευμάτων, στα οποία ο επιστημονικός αναλυτής υποχωρεί προ του συντάκτη έντονων επικριτικών άρθρων και του μαχητή, η Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου καταγγέλλει ακούραστα τις καταχρήσεις, αποκαλύπτει τις αφόρητες υποκρισίες, στιγματίζει την αδιαφορία των ευημερούντων και των ισχυρών. Αυτός ο μαχητής, υπό την ευγενέστερη έννοια του όρου, ενοχλεί!

Αυτές οι δυο πλευρές, επιστημονική και μαχητική, του έργου της, αλληλοσυμπληρώνονται, και όσο περισσότερο προχωρεί η προσωπική της ωρίμανση και η ανάπτυξη της σταδιοδρομίας της, διαπλέκονται διαρκώς περισσότερο. Την ανησυχούν τα προβλήματα της βιοηθικής, οι κίνδυνοι να

καταντήσουμε τον άνθρωπο ένα σύνολο οργάνων που παζαρεύονται στην αγορά, που χρησιμοποιούνται επιστημονικά με σκοπούς τεχνολογικούς ωφελμιστικούς. Μοιράζεται με μερικούς άλλους αυτό το αίσθημα, από το οποίο προκύπτει η φλέγουσα υποχρέωση να αντιμετωπισθούν αυτά τα προβλήματα σε διεπιστημονικά πλαίσια. Αυτό αποτελεί την πηγή μιας σειράς συζητήσεων, των «Συζητήσεων του Κολυμπαριού» που περιοδικά πραγματοποιούνται στον εμπνευστικό χώρο της Ορθόδοξης Ακαδημίας της Κρήτης.

Η τύχη των εθνικών μειονοτήτων δεν αφήνει αδιάφορη την ένθερμη πατριώτισσα Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου. Η πίστη της χωρίς συμβιβασμούς στα δημοκρατικά ιδεώδη κατά τη Δικτατορία των Συνταγματαρχών της δίνει το ηθικό δικαίωμα να προστρέχει στην υπεράσπιση των Κυπρίων συμπατριωτών της, χωρίς να μπορεί κανείς να την κατηγορήσει για οπισθοδρομικό ενθουσιασμό. Ο εξέχων ρόλος που έπαιξε ο αποβιώσας σύζυγός της, Πρόεδρος του Ελληνικού Συμβουλίου Επικρατείας, για την αποκατάσταση του κράτους δικαίου στο λίκνο της δυτικής δημοκρατίας, επαυξάνει το προσωπικό κύρος της σ' αυτό το πεδίο, όπου εμπλέκονται ατομικές απαιτήσεις και εθνικά συμφέροντα.

Και τώρα φθάνουμε στην τελευταία πλευρά αυτής της ζωής, τόσο πλούσιας σε εμπειρίες και υποδειγματικά διδάγματα για μας τους σύγχρονους της και ακόμη περισσότερο για τις επερχόμενες γενεές. Πραγματικά, η Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, είναι ένας πολιτικός μαχητής υπό την πιο βαθειά και ευγενή έννοια του όρου, στην υπηρεσία των μειονεκτούντων της σύγχρονης κοινωνίας, των αδύναμων, των αδύνατων, των μειονοτικών. Κανένας υπολογισμός προσωπικών συνεπειών δεν την κάνει να υποχωρήσει μπρος στην κρατική, εκκλησιαστική ή ιδεολογική εξουσία. Μάχεται ασυμβίβαστα.

Αυτή η αγωνιστικότητα δεν είναι καθόλου μακριά από την επιστημονική της ιδιότητα: η εμπειρική μελέτη της πραγματικότητας της δίνει επιχειρήματα για να επισημάνει τις αδικαιολόγητες αδικίες και τις απαράδεκτες καταχρήσεις δικαιωμάτων. Η πίστη της, εξ' άλλου, στα απαράγραπτα δικαιώματα των ανθρώπων, στην αξιοπρέπεια και στην προστασία της ελευθερίας τους και των

αγαθών τους, αποτελεί την άλλη πηγή της δράσης της. Αυτή η ισχυρή πεποίθηση την οδηγεί σε όλα τα μήκη και τα πλάτη της Ανατολής και της Δύσης, του Βορρά και του Νότου, σε όλα τα οχυρά που πρέπει να καταπολεμηθούν τα βασανιστήρια, οι υπερβολικές ανισότητες και οι απαράδεκτοι αποκλεισμοί.

Ωστόσο αυτή η αδιάφθορη και ασυμβίβαστη μαχήτρια ποτέ δεν φθάνει σε υπερβολές. Δεν διακρίνει σ' αυτήν ούτε σκιά φανατισμού. Ο σεβασμός της στο δίκαιο του (κάθε) ανθρώπου, η παραδοχή από αυτήν των δεδομένων της επιστημονικής έρευνας την διαφυλάσσουν από αυτόν. Αυτό ακριβώς εξηγεί, χωρίς αμφιβολία, το βάθος της επιρροής της σε πολλαπλούς χώρους και δίνει μια ξεχωριστή λάμψη στις παρεμβάσεις της τόσο ως επίσημου αντιπροσώπου της χώρας της στην UNESCO, στο Συμβούλιο της Ευρώπης ή στα Η.Ε., όσο και στις παρεμβάσεις της στα πλαίσια των μη κυβερνητικών οργανώσεων ή των επιστημονικών οργανώσεων.

Ανάμεσα στις μη κυβερνητικές οργανώσεις είναι η Διεθνής Εταιρία Εγκληματολογίας, που την εξέλεξε στο συμβούλιό της, η Ελληνική Εταιρία Εγκληματολογίας, που η ίδια ίδρυσε και της οποίας διευθύνει την τύχη, ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών του οποίου υπήρξε Αντιπρόεδρος, το Ίδρυμα Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, του οποίου είναι Πρόεδρος από την ίδρυσή του, χωρίς να παραλείψουμε την οργάνωσή μας η οποία από την ίδρυσή της επωφελήθηκε από τη συμμετοχή της.

Η ίδια αποτελεί την πηγή της οργάνωσης Συμποσίων, Συνεδρίων, διεθνών σεμιναρίων των οποίων ο κατάλογος είναι πολύ εντυπωσιακός και η επιτυχία διαπιστωμένη.

Πρόεδρος του ελληνικού Συνδέσμου για τα Δικαιώματα της Γυναίκας από το 1974, έφθασε στην κορυφή, όταν η φεμινιστική της υπευθυνότητα την οδήγησε επί κεφαλής της ισχυρής Διεθνούς Ένωσης Γυναικών, το 1989. Έτσι μεταφέρει τον αγώνα για τη γυναικεία χειραφέτηση σε παγκόσμια κλίμακα, διατρέχοντας τις πέντε ηπείρους.

Αυτή η μακρά απαρίθμηση δεν δίνει παρά μια αποσπασματική και μερική εικόνα της απίστευτης επίδρασης (επιρροής) της Α. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, τις τελευταίες δεκαετίες του αιώνα μας, με γραπτό και προφορικό λόγο, προσωπικά και οργανωτικά. Γι' αυτήν, πολύγλωσση από το λίκνο της, η γαλλική γλώσσα είναι, όπως λέει το ρητό, «πιο ίση από τις άλλες» στον ευρύ κατάλογο των επικοινωνιών της. Ζυμωμένη με τη γαλλική παιδεία, προσφέρει αξιόλογες υπηρεσίες στη γαλλόφωνη εγκληματολογία με τις πολυάριθμες δραστηριότητές της, τις δημοσιεύσεις της, που γίνονται γαλλικά. Επιθυμώντας να τιμήσουμε κατά το τρίτο Συμπόσιο της Εταιρίας μας στην καλή πόλη του Βουκουρεστίου, μεγάλο κέντρο γαλλικής κουλτούρας, μια προσωπικότητα της γλωσσικής διασποράς, η επιλογή του Δ.Σ. πολύ φυσικά οδηγήθηκε στη συνάδελφο και φίλη Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου.

Καθηγήτρια, ερευνήτρια, διοικητικός, μαχητής της υπόθεσης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και της Γυναίκας, η Πρόεδρος του Ιδρύματος Μαραγκοπούλου για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου συμβολίζει για μας του συναδέλφους της, τους φίλους της, τους θαυμαστές της, την προσωπικότητα που θα μπορούσαμε να αναφέρουμε ως υπόδειγμα για τον γαλλόφωνο κόσμο.

Αναπτύσσει πράγματι μέσα σ' αυτόν, εξυπηρετώντας τους πλησίον της και τη δικαιοσύνη, ό,τι η επιστήμη και η γενναιοφροσύνη μιας ακατάβλητης καρδιάς μπορεί να προσφέρει για την προάσπιση των υποθέσεων που είναι από τις πιο δυσχερείς και τις λιγότερο δημοφιλείς.

Σας παρακαλώ, αγαπητή Αλίκη Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, να δεχθείτε το βραβείο Beaumont-Tocqueville της Διεθνούς Εταιρίας Γαλλοφώνων Εγκληματολόγων, η οποία επιθυμεί έτσι να τιμήσει το εξυπηρετικό της γαλλοφωνίας έργο σας, το οποίο ευχόμαστε να συνεχίσετε επί μακρά χρόνια ακόμη, με τη θαυμάσια ορμή που φέρει το σήμα της δράσης σας.

Denis Szabo